UNIVERSITY in our own Village

Innovative Initiative of the Model Degree College

1. The Concept :

The National Education Policy-2020 adopted by the Government of India is being implemented at all levels of education in India, including the higher education. The NEP-2020 has taken serious cognizance of the issue of drop-outs and stresses the need for raising the Gross Enrollment Ratio (GER) of students in HEIs. Accordingly, strenuous efforts are being made to increase the number of students registering for higher education. At present, the drop-out rate is alarmingly high in various parts of the country. Numerous socio-economic and educational factors are at work as causative factors behind this. On account of the migration rate of people and the abysmal condition of agriculture, a large number of students are unable to enter higher education.

The peculiar geographical, social, educational and economic conditions prevailing within the jurisdiction of Gondwana University seem to affect the admission of students to higher education. Owing to these factors and amidst the struggle for survival the students of this area find it very hard to continue their higher education for longer a period of three or more years. Hence, many of the drop-outs as a result.

The G.E.R. of Chandrapur and Gadchiroli districts is as low as 24% and 14% respectively. From the above observations, it can safely be concluded that lack of education is the root-cause of the problems faced by the tribal and rural folks of this area. Against this backdrop Gondwana University considers it as its moral responsibility to reach out to the deprived classes and create educational awareness among those students who do not have access to higher education. Drawing inspiration from this bounden duty, the University is implementing the project: "University in our own Village". The motive behind it is that no student residing within the jurisdiction of Gondwana University shall be deprived of higher education.

Under this project. the university intends to reach out to the students who are either drop-outs or who could not complete their education due to one reason or the other and bring them back to the main stream of Education and help them complete their education which is skill based..

2. Statement of the Problem and its Significance :

The youth of the districts of Gadchiroli and Chandrapur generally study up to standard- XII, but even as they study, they try to get a job. But due to the lack of employment opportunities in these districts, these students stop their short stint with higher education and spend the rest of their lives in search of a livelihood. If proper guidance is given and good institutions are established. such students can be provided with employment opportunities along with education. Hence. it is necessary to have a suitable guidance institution in order to bring these students to the main stream of education.

3. Solution :

An innovative project - "University in our own Village"- was launched in 2023 by the Model College, a Constituent College of Gondwana University, Gadchiroli. This exemplary project which aims at bringing the drop-outs from UG course (B.A.) to the main stream of higher education, was first started at Jambhali Gram Panchayat in Gadchiroli district as an evening college programme. This initiative or project garners the Bachelor of Arts (B.A.) drop-out students from colleges around, and provide them with evening college facilities in the village and try to make them employable citizens by imparting necessary skills in addition to the traditional theory paper. This evening time is suitable because all the youths can then afford to come to the class after their daily work to support the family.

4. Objectives :

- Employability and local relevance were two broad objectives borne in mind when the syllabus for the course was drafted. In this course Gondwana University Model College has created a very new paradigm for the students.
- The syllabus includes five papers such as History:. Forest Management. Forest Produce, Bamboo, Handicrafts, Wild Vegetables, etc.
- In the History paper, the historical background of Gadchiroli and Chandrapur district, and studying through direct field visit are included. This is quite a commendable step since it has considerable local / regional relevance.
- Both these districts are famous as forest districts. The paper, Forest Management, has been included in the syllabus so that people can earn their livelihood by living in the forest itself and make the forest the provider of their source of income.

- In addition. there is an abundance of forest produce available in these forests. The management of the forest subdivision is also included in the third paper.
- Bamboo is supplied from Gadchiroli district to most parts of India. Fine handicraft items can be made from bamboo.
- The paper, Bamboo Handicraft and Bamboo Craft is included in the syllabus with the objective that the students who complete the course, can not only develop an interest in these handicraft items, but also make their own handicrafts and thereby create employment for themselves. The paper, Wild Vegetables, is made a part of the syllabus with the objective that awareness can be created about the forests in Gadchiroli and Chandrapur districts and information can be transferred regarding the tasty and nutritious wild vegetables and create a great demand for such products elsewhere in the country or even at global level.

The response received from students of Jambli village regarding these five papers has been quite overwhelming.

5. Procedure / Methodology :

In the implementation of the above project, Gondwana University will adopt the following modus operandi / methodology / procedure:

1. Conducting a survey of dropout students (male & female) at Gram Sabha and Gram Panchayat levels :

Name of Villages	Name of Students	Educational Levbel From Dropped	The Year When Dropped	Subjects	Name of When College Dropped

2. Collection and Analysis of data / information.
3. Determining their classes and subjects as per the data obtained.
4. MOU with Gram Sabha.
4. Enrollment of students.
5. Arranging the class in Gram Sabha Office. which dropped
6. Enlisting/enrolling Professors/teachers and distributing their subjects.
7. Development of Curriculum: Initially started as B.A., the course will continue to be the same. The course will have optional skill-based subjects along with the traditional ones.

8. Preparing a University direction that the above-mentioned B.A programme will be equivalent to the B.A programme of other universities in India.
9. Obtaining approval for the said directive from the Board of Studies of the University / Academic Council / Hon. Vice Chancellor / the state government.
10. Actual commencement of classes.
11. Induction of faculty members (of the affiliated colleges) who are ready to teach on a voluntary basis.

6. Eligibility :

Students who have passed standard XII in any stream.

7. The role of the university in capacity building for graduate education :

Expert professors from the university campus go to the village in the evening in the vehicle arranged by the university, organize and engage the classes and return in the same vehicle late at night. Women professors get female security escorts with them. The course was inaugurated on March 27, 2023. In the presence of a senior social worker. Devaji Tofa. It is a matter of joy that many professors and subject expert professors have volunteered themselves to properly implement this project. In future, the scope of this initiative will be increased to some 100 villages within the jurisdiction of Gondwana university. The demand for the extension of this project to more villages has already been high from many Gram Panchayats.

8. Financial Burden :

1. The professors of the P.G department of the university have expressed their willingness to provide their services.
2. The professors of many affiliated colleges are ready to render their services and travel costs.
3. Infra needs

The following different types of laboratories will be needed for the said project.

I) Physics lab,
ii) Chemistry lab.
iii) Language lab. and
iv) Maths lab.

All these cost Rs. 01 crore each, amounting to a total of Rs. 05 crore. The university will be making financial arrangements for this amount.

9. Anticipated Outcome :

1. The Gross Enrollment Ratio will increase.
2. There will be an increase in the Human Development Index.
3. The working efficiency of the students will increase over the years.
4. It will help the villages to become self-sufficient.
5. They will get employment opportunities in the village itself.

10. Target :

1. The target Gram Sabhas are 100 Gram Sabhas in the jurisdiction of Gondwana University.
2. The target population is 1000 students (male/female) for degree coaching.

saigraphics, gad. 9422360999

Dr. Shashikant Aswale
Principal
Model Degree College

Dr. Sandip Lanjewar
Co-ordinator
Model Degree College

Gondwana University, Gadchiroli

Model Degree College

University in our own Village.....

या पाच पेपरच्या माध्यमातून विद्यापीठ आपल्या गावात या उपक्रमामध्ये सर्वात प्रथम जांभळी या गावात अतिशय सुंदर प्रतिसाद युवकांच्या माध्यमातून मिळतो आहे.

५. कार्यपद्धती

या संदर्भात गोंडवाना विद्यापीठ खालील कार्यपद्धतीचा अवलंब करेल.

१. ग्रामसभा व ग्रामपंचायत पातळीवर शिक्षण सोडलेल्या विद्यार्थी / विद्यार्थीनी / पुरुष / महिला ह्यांचे सर्वेक्षण करणे.

गावाचे नाव	विद्यार्थ्याचे नाव	शिक्षण कुठे सोडले	केव्हा सोडले (वर्ष)	विषय	सोडलेल्या महाविद्यालयाचे नाव

२. ही सर्व माहिती संकलीत करून त्याचे पृथकरण करणे.
३. त्यानुसार त्यांचे वर्ग व विषय ठरवणे.
४. विद्यार्थ्यांची नोंदणी करणे.
५. ग्रामसभेच्या कार्यालयात वर्गाची तयारी करणे.
६. प्राध्यापकांची नोंदणी करणे, त्यांची विषयवार वाटणी करणे.
७. शिकवण्याचा पाठयक्रम तयार करणे. सदर पाठयक्रम हा सुरुवातीला बि.ए. चा राहील. हया पाठयक्रमाला पारंपारीक विषयासोबत ऐच्छीक कौशल्याधारीत विषय असतील.
८. विद्यापीठ निदेश तयार करून सदर कार्यक्रम इतर विद्यापीठाच्या कार्यक्रमाशी समकक्ष होईल असा विद्यापीठ निदेश तयार करणे.
९. सदर निदेशाला विद्यापीठाच्या अभ्यास मंडळाची/विद्या परिषदेची/मा. कुलगुरुंची/राज्य शासनाची मान्यता घेणे.
१०. प्रत्यक्षात वर्ग सुरू करणे.
११. विद्यापीठ संलग्नित महाविद्यालयातील प्राध्यापक व शिकवणी वर्ग स्वेच्छेनेघेऊ इच्छिणाऱ्या घटकांना समाविष्ट करण्यात येईल.

६. पात्रता

कोणत्याही शाखेतील १२ वी उत्तीर्ण विद्यार्थी

७. पदवी शिक्षणात क्षमता विकासात विद्यापीठाचे योगदान

दररोज विद्यापीठ परिसरातले तज्ञ प्राध्यापक हे विद्यापीठाने उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या वाहनाने संध्याकाळी त्या गावात जातात नियमित यथोचित वर्ग भरून तासिका घेतात आणि त्याच वाहनाने उशिरा रात्रीपर्यंत परत येतात महिला प्राध्यापिका असेल तर त्यांच्या सोबत महिला सुरक्षारक्षक सुद्धा विद्यापीठाच्या सहकार्याने महाविद्यालयाने उपलब्ध करून दिलेला आहे. या माध्यमातून २७ मार्च २०२३ रोजी

गोंडवाना विद्यापिठाचे दूरदर्शी मा. कुलगुरू डॉ. प्रशान्त बोकारे यांच्या हस्ते ज्येष्ठ समाजसेवक देवाजी तोफा यांच्या उपस्थितीमध्ये या अभ्यासक्रमाची सुरुवात करण्यात आली. या अतिशय नाविन्यपूर्ण उपक्रमात विद्यापीठाच्या परिसरातील अनेक तज्ञ मार्गदर्शक प्राध्यापक व अनेक विषयाचे प्राध्यापक स्वयंसेवी तत्त्वावर कार्य करण्यास स्वतःहून समोर आलेले आहेत हे विशेष. या उपक्रमात भविष्यामध्ये गोंडवाना विद्यापीठ कार्यक्षेत्रातील १०० गावांचा उद्देश ठेवून उपक्रमाची व्यापकता वाढणार आहे. त्या दृष्टीने अनेक ग्रामपंचायतीतून मागणी सुद्धा येऊ लागलेली आहे.

८. आर्थिक भार

२. विद्यापीठाच्या पदव्युत्तर विभागाचे प्राध्यापक विनामुल्य सेवा देण्यास तयार आहेत.
३. सालग्नित महाविद्यालयाचे प्राध्यापक सुद्धा ह्यामध्ये सहभाग घेण्यास तयार आहेत.
४. सदर कार्यक्रमासाठी खालील चल प्रयोगशाळांची गरज भासणार आहे.
१. संगणक, २ भौतिकशास्त्र, ३ रसायनशास्त्र, ४ भाषा प्रयोगशाळा, ५. गणित प्रयोगशाळा.

त्यासाठी प्रत्येकी १ कोटी रूपये व एकंदर ५ कोटींची गरज भासणार असून विद्यापीठ त्यासाठी आर्थिक जुळवाजुळव करीत आहे

९. अपेक्षित परिणाम

१. सकल नोंदणी गुणोत्तर, Gross Enrolment Ratio (GER) वाढेल.
२. Human Development Index (मानवविकास निदेशांक) मध्ये वाढ होईल.
३. महत्तम कार्यक्षमतेने काम करण्याची वर्षे वाढतील
४. ग्राम स्वयंपूर्ण होण्यास मदत होईल.
५. युवकांना गावातच रोजगार मिळेल.

१०. लक्ष

१. विद्यापीठ परिक्षेत्रातील किमान १०० ग्रामसभामध्ये हा कार्यक्रम २०२४ पर्यंत सुरू करण्याचा संकल्प आहे.
२. त्यामध्ये किमान १००० युवक / युवती तसेच महिला / पुरुष ह्यांचे पदवी प्रशिक्षणाची नोंदणी पुर्ण करण्याचे लक्ष आहे.

saigraphics, gad. 9422360999

आझादी का अमृत महोत्सव | सत्यमेव जयते महाराष्ट्र शासन | G20 भारत 2023 INDIA

डॉ. शशीकांत आस्वले
प्राचार्य
मॉडेल डिग्री कॉलेज

डॉ. संदीप लांजेवार
समन्वयक
मॉडेल डिग्री कॉलेज

गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली

मॉडेल डिग्री कॉलेज

विद्यापीठ आपल्या गावात...

विद्यापीठ आपल्या गावात

महाविद्यालयाचा नाविन्यपूर्ण उपक्रम

१. संकल्पना

भारतातील प्राथमिक ते उच्च शिक्षणाच्या संदर्भात भारत सरकारचे नवे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० लागू करण्यात येत आहे. या शिक्षण धोरणात उच्च शिक्षणातील विद्यार्थी संख्या गळतीची व वाढीची चर्चा करण्यात आलेली आहे. त्या अनुषंगाने येत्या काळात उच्च शिक्षणातील विद्यार्थ्यांची संख्या वाढविण्यासंदर्भात विचार केला जात आहे. सध्याच्या काळात भारतातील विविध भागात उच्च शिक्षणातील गळतीचे प्रमाण मोठया प्रमाणात दिसून येते. या गळती मागे सामाजिक, आर्थिक, शैक्षणिक कारणे कारणीभूत आहेत. विविध भागातील सामान्य नागरीकांचे स्थलांतरण रोजचा शोध व शेतीची दुरावस्था यामुळे विद्यार्थी मोठया प्रमाणात उच्च शिक्षणाकडे येतांना दिसत नाही.

गोंडवाना विद्यापीठाच्या परीक्षेत्राचा विचार करता या भागाची भौगोलिक, सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक परिस्थिती विद्यार्थ्याच्या उच्च शिक्षणातील प्रवेशाला प्रभावित करताना दिसून येत आहे. गडचिरोली जिल्हयातील आर्थिक व विविध कारणांमुळे या भागातील दुर्गम भागात वसलेले विद्यार्थी आपले उपजीविकेचे प्रश्नाच्या एकूण संघर्षात उच्च शिक्षण संस्थामध्ये येवून शिक्षण घेताना दिसत नाही. त्याच बरोबर या भागातील आधुनिक शिक्षणाचा अभाव हे विद्यार्थ्याच्या शिक्षणापासून वंचित राहण्याचे एक महत्वपूर्ण कारण आहे.

सध्या गोंडवाना विद्यापीठाच्या परिक्षेत्रातील गडचिरोली जिल्हयात Gross Enrolment Ratio (GER) केवळ १४ टक्के आहे व चंद्रपूर जिल्हयाचा Gross Enrolment Ration(GER) २४ टक्के आहे. हयावरून असे दिसते की, आदिवासी व ग्रामीण जनतेच्या समस्यांच्या अनेक कारणांपैकी एक महत्वाचे कारण अ–शिक्षण हे होय.

वरील सर्व सामाजिक वास्तवाचा विचार करता गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली हे विद्यार्थ्यापर्यंत जाऊन त्यांच्यामध्ये शैक्षणिक जाणीव निर्माण करणे आपली जबाबदारी समजते. जे विद्यार्थी उच्च शिक्षण संस्थेपर्यंत पोहचत नाही, तेव्हा शिक्षण संस्थानी विद्यार्थ्यांपर्यंत जाऊन त्यांच्यामध्ये शैक्षणिक जाणीव निर्माण करणे आपली जवाबदारी समजते. जे विद्यार्थी उच्च शिक्षण संस्थेपर्यंत पोहचू शकत नाही, तेव्हा या शिक्षण संस्थांनी विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहचून शिक्षणाचा प्रसार व प्रचार करणे हि या शैक्षणिक संस्थाची संविधानिक जबाबदारी आहे. या भूमिकेतून गोंडवाना विद्यापीठ या भागातील कुठलाच विद्यार्थी शिक्षणापासून वंचित राहू नये या भूमिकेतून विद्यापीठ आपल्या गावात हि संकल्पना राबवीत आहे.या मागील मुख्य उद्देश शिक्षणाचा प्रचार व प्रसार हा दोन्ही बाजूने समान पध्दतीने शिक्षण विस्ताराच्या दिशेने व्हावा हा आहे.

या प्रकल्पा अंतर्गत गोंडवाना विद्यापीठ परीसारातील शिक्षण अर्धवट सोडलेले, शाळा बाह्य व इतर अडचणीमुळे शिक्षण पूर्ण न करू शकलेल्या विद्यार्थ्यापर्यंत पोहचून त्यांना शिक्षणाचे महत्व पटवून देणे व पुन्हा त्यांना शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहात आणून त्यांना रोजगारासंदर्भात कौशल्य पूर्ण शिक्षण देवून त्याचे शिक्षण पूर्ण करण्याचा गोडवाना विद्यापीठाचा मानस आहे.

२. समस्या व गरज

गडचिरोली जिल्ह्यातील तरुण हे बारावीपर्यंत शिक्षण घेतात हे मात्र खरं आहे परंतु जे शिक्षण घेतात ते शिक्षणाबरोबर रोजगार धंद्याला सुद्धा लागण्यासाठी प्रथमता प्रयत्न करतात परंतु या जिल्ह्यांमध्ये कोणतेही रोजगारक्षम उद्योग नसल्यामुळे व रोजगाराच्या संधी उपलब्ध नसल्यामुळे सदर नवतरुण विद्यार्थी शिक्षणाच्या प्रवाहातून दूर जाऊन रोजी रोटी च्या शोधात आपलं अर्ध आयुष्य काटकसरीने काढून जातो अशा स्थितीमध्ये या तरुणाईच्या उंबरठ्यावरच्या शिक्षित तरुणाला योग्य मार्गदर्शनाची व सुसंस्थानांची जर जोड दिली तर या तरुणाला शिक्षणासोबतच रोजगाराची संधीसुद्धा उपलब्ध करता येऊ शकते. त्यामुळे एका योग्य त्या मार्गदर्शक सुसंस्थानांची आणि या तरुणांना शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहात घेऊन जाण्याची गरज आहे.

३. उपाय

गोंडवाना विद्यापीठाचे घटक महाविद्यालय आदर्श पदवी महाविद्यालय मार्फत नाविन्यपूर्ण उपक्रम म्हणजेच विद्यापीठ आपल्या गावात २०२३ या कालावधीमध्ये सुरू करण्यात आला.जे विद्यार्थी बारावीचे शिक्षण पूर्ण केल्यानंतर शिक्षणाच्या प्रवाहातून दूर गेलेले आहेत अशा महाविद्यालय सोडलेल्या विद्यार्थ्यांना एकत्रित करून सायंकाळी महाविद्यालय भरवून शिक्षणाच्या प्रवाहात घेऊन येणारा एक आदर्श नाविन्यपूर्ण उपक्रम महाराष्ट्रात प्रथमच गडचिरोली जिल्ह्यातील जांभळी या ग्रामपंचायत मध्ये सुरु करण्यात आलेला आहे. या मध्ये कला स्नातक (बि.ए.) हा पदवी अभ्यासक्रम असून या अभ्यासक्रमामध्ये विविध कारणामुळे महाविद्यालय सोडून दिलेल्या विविध रोजीचे काम करणाऱ्या तरुणांसाठी गोंडवाना

गावामध्ये जाऊन रात्रकालीन महाविद्यालय भरवते आणि त्या विद्यार्थ्यांना रोजगाराभिमुख होण्याकरिता सक्षम करण्याचा प्रयत्न करित आहे.

४. उद्देश

- या अभ्यासक्रमा मध्ये विद्यार्थ्यांना अतिशय नवीन अशा स्वरूपाचे अभ्यासक्रम गोंडवाना विद्यापीठाच्या मॉडेल कॉलेजने तयार केले. या मध्ये इतिहास, वनव्यवस्थापन, वनौपज, बांबू हस्तकला, रानभाजी अशा पाच पेपरचा समावेश करण्यात आलेला आहे.
- इतिहास या पेपर मध्ये गडचिरोली व चंद्रपूर जिल्ह्यातील ऐतिहासिक पार्श्वभूमीचा अभ्यास व प्रत्यक्ष भेटीच्या माध्यमातून अध्ययन करण्याचे स्तुत्य कार्य समाविष्ट करण्यात आलेले आहे.
- गडचिरोली आणि चंद्रपूर जिल्हा हा वनांचा जिल्हा म्हणून प्रसिद्ध आहे. वनामध्ये राहून स्वतःचे उदरनिर्वाह प्रस्थापित करता यावं व वन हेच या जीवनाचे साधक बनावे या करिता वनव्यवस्थापनाची जोड या अभ्यासक्रमा मध्ये देण्यात आली.
- वनातून जे वनौजप मोठ्या मुबलकतेने उपलब्ध आहेत. त्या वन उपजाचे सुद्धा व्यवस्थापन तिसऱ्या पेपर मध्ये समाविष्ट करण्यात आलेले आहे.
- संपूर्ण भारतभर गडचिरोली जिल्ह्यातून बांबूची निर्यात केली जाते या बांबूपासून हस्तकलेची निर्मिती झाली तर त्याची मागणी मोठ्या प्रमाणात होऊ शकते हेच डोळ्यासमोर ठेवून या महाविद्यालयातून दूर गेलेल्या विद्यार्थ्यांना हस्तकलेची आवड निर्माण व्हावी व रोजगार निर्मिती करता यावी म्हणून बांबू हस्तकला बांबू क्राफ्ट या पेपरचा समावेश करण्यात आला.
- गडचिरोली चंद्रपूर जिल्ह्यात असलेलं वन आणि त्या वनात अतिशय चवदार असणाऱ्या व पौष्टिक असणाऱ्या रानभाज्या यांची माहिती प्रचिती व त्यांच्या गुणसत्त्वांची जनजागृती व्हावी व या रानभाजी प्रवर्गाला मोठ्या प्रमाणात मागणी प्रस्थापित करता यावी या अतिशय व्यापक उद्देशाने रानभाजी या पेपरची निर्मिती अभ्यासक्रमामध्ये करण्यात आली.